

Månadens föremål. Januari 2014

Varje månad lyfter vi fram ett föremål ur våra samlingar som berättar om Stockholm och stockholmarnas historia.

Anton Genberg, Vinterbild. Zinkensdamm 1888, olja på duk, SSM 39286. Foto: Göran Sehlstedt.

Zinkensdamm efter Frantz Zinck

Två oljemålningar från 1880-talet skildrar ett vintrigt Zinkensdamm. Området fick sitt namn tvåhundra år tidigare, efter köpmannen Frantz Zinck.

Ett område får sitt namn

Det som idag är Zinkensdamms idrottsplats och Tantolunden på Södermalm var på 1600-talet ett bergigt och otillgängligt område där en rännil från Fatburssjön rann tvärs igenom ägorna med utflöde i Årstaviken. Området tillhörde staden men såldes på 1660-talet till borgmästare Johan Prytz. Efter några år övertogs det av den förmögne generaltullförvaltaren och kammarrådet Wilhelm Böös Drakenhjelm. Han lät uppföra gård och ladugård på tomten och anlade en stor trädgård. I rännilen byggde han dammar för odling av karp, en fisk som stormaktstidens svenskar satte stort värde på. 1685-90 ägdes egendomen av Frantz Zinck, inflytelserik köpman och stor klädesleverantör till kronan. Och det är efter honom som området alltjämt kallas Zinkensdamm, detta trots att egendomen bytte ägare många gånger efter Zinck.

På Petrus Tillaeus karta från 1733 finns sjön "Zinkens damm" inritad liksom en byggnad tillhörande "Zinken" vid södra mynningen av Yttersta Tvärgränd. Under 1800-talet blev en del av ägorna park, Tantolunden, och en del mark behövdes när södra stambanan korsade området. Barnsjukhuset Samariten byggdes också på Zinkens gamla ägor.

Zinkensdamm i konsten

Anton Genberg, *Vinterbild. Zinkensdamm* 1888, olja på duk, SSM 39286. Foto: Göran Sehlstedt.

[Öppna zoomningsbar bild.](#)

I Stadsmuseets samling finns två oljemålningar där konstnären Anton Genberg (1862-1939) fångat trakten vid Zinkensdamm år 1888. Inspirerad av tidens friluftsmåleri gav han sig gärna iväg till Stockholms utkanter med sitt staffli och arbetade. Realistiska naturskildringar kombinerade med ett ljusstämt valörmåleri och skärpa i detaljer präglar ofta hans målningar.

Den ena målningen är en vinterbild med knotiga, spretiga träd och buskar i ett landskap där en mansperson med mörka byxor, röd jacka och hatt kommer gående längs en körväg. Till vänster syns en stor gul byggnad med rött tak och längst till höger ett obebyggt berg. I bakgrunden skymtar bebyggelse och lite till vänster mellan träden en väderkvarn.

Den andra målningen visar istället ett vårlandskap med snö som endast fläckvis ligger kvar. Ett hölass står på den snösörjiga vägen och i bakgrunden syns de ekonomibyggnader som hörde till Zinkensdamms gård. Byggnaden med den höga vita gaveln är ladugården byggd av gråstensblock. Den och alla de byggnader som hörde till gården revs på 1930-talet för att ge plats åt Ringvägen och Zinkensdamms idrottsplats. Stadsbebyggelsen hade då även nått denna utkant av staden.

Anton Genberg, *Motiv från Zinkensdamm 1888-89*, olja på duk, SSM 2646. Foto: Göran Sehlstedt.
[Öppna zoomningsbar bild.](#)

Anton Genberg var 26 år gammal och studerade vid Konstakademien i Stockholm när han målade konstverken. Bördig från Östersund kom han som 20-åring till Stockholm, studerade vid Tekniska skolan och vid Oscar Törnåns privata målarskola. Han fick många stipendier och belöningar, bland annat kunglig medalj 1891 för ett motiv från Stockholms utkanter. Genberg gjorde studieresor till bland annat Tyskland, Frankrike, Italien, Estland och Tjeckoslovakien. I sina motiv återvände han ofta till hembygden i Jämtland, men höll sig även kvar vid den moderna storstaden.

Annette Åström
Antikvarie

Föremål

Målningen *Vinterbild. Zinkensdamm 1888*, olja på duk, SSM 39286, är en gåva till museet från Gunhild Rossander år 1971.

Målningen *Motiv från Zinkensdamm 1888-89*, olja på duk, SSM 2646, köptes in 1937 till museet från konstnären.